

JAAAR VERSLAG 2019

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

INHOUD

OVER DIT VERSLAG	3
ONS VERHAAL	6
Afval recycleren	7
Duurzaam materialengebruik	15
Circulaire economie	18
Gezonde grond	24
Ruimte recycleren	29
ONZE PRESTATIES	32
ONZE JAARREKENING	39

OVER DIT VERSLAG

**Interview met Henny De Baets,
administrateur-generaal van de OVAM**

**“EEN DUURZAAM MATERIALENGEBRUIK
EN EEN VERANTWOORDER MANIER
VAN PRODUCEREN EN CONSUMEREN:
ZO REDDEN WE DE PLANEET”**

2019 was het jaar van het klimaat. Jong en oud kwam op straat om te ijveren voor een gezonde planeet. Voelt de OVAM die grote bezorgdheid?

“Ja, daar kunnen we niet omheen, maar het is aan ons om duidelijk te maken dat vechten voor een gezonde planeet of voor het klimaat meer inhoudt dan energie besparen of overstappen naar hernieuwbare energie. Hoe belangrijk die zaken ook zijn, uit onze onderzoeken blijkt dat 60 % van de broeikasgasemissies in Vlaanderen veroorzaakt wordt door de manier waarop we met materialen en grondstoffen omgaan. Een duurzame oplossing houdt dus in dat we ook meer aandacht moeten hebben voor een duurzaam materiaalgebruik en een verantwoorder manier van produceren en consumeren. En ook een duurzaam bodembeheer moet daarin een rol spelen. Gelukkig zijn dat allemaal troeven waar Vlaanderen over beschikt, zo blijkt uit de jaarresultaten van de OVAM van 2019.”

Wat waren voor u de opvallendste evoluties in 2019?

“Ik merk als duidelijke en positieve evolutie dat er vaak een groot draagvlak bestaat voor de ambitieuze toekomstprojecten van de OVAM. Het actieplan Asbestafbouw, dat Vlaanderen asbestveilig moet maken tegen 2040, wordt goed onthaald. Honderden scholen en lokale besturen maken al gebruik van de ondersteuningsmogelijkheden. De lancering van De Grote Grondvraag leerde ons dat de zorg voor de bodemkwaliteit en het wegwerken van historische verontreiniging leeft bij de bevolking. In amper twee maanden tijd was meer dan een derde van de Vlaamse steden en gemeenten ingestapt in het project en overschreden we de kaap van de honderdduizend gebruikers. Dezelfde evolutie zagen we bij Vlaanderen Circulair. Toen de Green Deal Circulair Bouwen gelanceerd werd, moesten we een tweede ondertekeningsmoment organiseren om iedereen aan bod te kunnen laten komen. Meer dan 300 Vlaamse bedrijven en organisaties uit de bouwsector nemen vandaag deel.”

Op welke resultaten mag de OVAM het meest trots zijn?

“We mogen echt trots zijn op de twee grote internationale congressen die we organiseerden in 2019. Het World Resources Forum en AquaConSoil brachten telkens honderden mensen uit alle windrichtingen bij elkaar. De congressen verliepen vlot en reikten heel wat boeiende inzichten aan. We hebben ook echt iets gedaan met de resultaten. We legden nieuwe internationale contacten. We zijn zelf aan de slag gegaan met de aanbevelingen. En, misschien wel het belangrijkste, de inzichten van die congressen hebben ook hun weg gevonden naar het nieuwe Vlaamse regeerakkoord en zelfs naar de Europese Green Deal.”

De OVAM speelt op het vlak van afval- en bodembeleid een internationale voorbeeldrol. Hoe maakte ze die rol in 2019 waar?

“De internationale congressen zijn daar een facet van, maar die organiseren we natuurlijk niet elk jaar. Belangrijker is dat we binnen de OVAM een internationale werking op poten hebben gezet. Daarmee volgen we de Europese regelgeving op en geven we ze mee vorm, en zijn we aanwezig op internationale fora zoals de OESO en de VN. Daarnaast innoveren we ook zelf door mee te stappen in Europese projecten. In 2019 kwam de OVAM bijvoorbeeld mee aan het stuur te zitten van de EU-projecten Resanat en Narmena, die zoeken naar natuurgebaseerde saneringstechnieken.” ►

De voorbije jaren bleek hoe belangrijk sensibilisering en preventie zijn voor de transitie naar een circulaire economie. Hoe zette de OVAM daar in 2019 op in?

“We zijn van plan om te blijven hameren op preventie en sensibilisering. Preventie en goed sorteren aan de bron zijn de basisvereisten voor de stap naar een circulaire economie. De hoeveelheid huishoudelijk afval daalde nog verder in 2019. Voor het bedrijfsafval zien we nog altijd een heel hoog recyclagepercentage. Toch kan het nog beter. In 2019 pasten we de sorteerregels voor gft aan en startten we met de uitbreiding van de pmd-zak. De volgende jaren trekken we die lijn verder door. Zo willen we tegen 2030 een daling van 25 % van de hoeveelheid te verbranden afval realiseren. Dat betekent een kwart meer preventie en recyclage en een reductie van de CO₂-uitstoot met 300 000 ton.”

ONS VERHAAL

De OVAM wil ervoor zorgen dat we in Vlaanderen op een doordachte en milieubewuste manier omgaan met afval, materialen en bodem. We geven richting aan het beleid daarrond en beïnvloeden de uitvoering van de wetgeving. Hoe deden we dat in 2019?

AFVAL RECYCLEREN

DUURZAAM MATERIALENGEBRUIK

CIRCULAIRE ECONOMIE

GEZONDE GROND

RUIMTE RECYCLEREN

AFVAL RECYCLEREN

Sinds 2008 daalt de hoeveelheid restafval in Vlaanderen. Toch kan nog 40 % van dat ingezamelde restafval worden gerecycleerd. Dat zou zich vertalen in significante klimaat- en milieuwinsten.

Afvalcijfers 2018: nog betere selectieve inzameling is noodzakelijk

Vlaamse gezinnen en bedrijven produceren steeds minder afval. Dat blijkt uit de afvalcijfers die de OVAM jaarlijks publiceert. Toch blijft de OVAM preventie, selectieve inzameling en recyclage stimuleren. Zestig procent van onze klimaatvoetafdruk is materialen-gerelateerd; een circulaire economie met minder materialengebruik en maximale recyclage levert dus significante klimaatwinsten op. Omwille van afvalbeleidsmaatregelen gaat het Vlaamse klimaatplan uit van een vermindering van de hoeveelheid verbrand afval met 25 % of 500 000 ton tegen 2030. Zo zou Vlaanderen 300 000 ton CO₂ besparen, becijferde de OVAM.

Huishoudelijk afval

De hoeveelheid restafval blijft hetzelfde als in 2017: 145,6 kg/inwoner. Vlaanderen streeft naar 138 kg/inwoner in 2022. De OVAM verwacht dat de dalende trend die zich sinds 2008 voordoet, zich ook de volgende jaren zal verderzetten door de nieuwe sorteerregels voor gft, de uitgebreide pmd-inzameling en de inzet op visitaties. Een belangrijke conclusie uit de visitaties van de gemeenten is dat de combinatie van een dure restafvalzak of afvalbak en een hoog niveau van sorteermogelijkheden de restafvalcijfers op termijn doet dalen. ►

Het selectief ingezamelde afval zal opnieuw toenemen. Vanaf 2020 zullen ook de effecten van een aantal maatregelen uit het verpakkingenplan duidelijk zijn. De komende jaren versterkt de OVAM ook de aandacht voor organische fracties in het restafval.

Bedrijfsafval

In 2018 produceerden de Vlaamse bedrijven voor de tweede keer op rij meer restafval. De recyclagegraad van het Vlaamse bedrijfsafval blijft met 79 % hoog. Rolcontainers voor bedrijfsrestafval bevatten wel nog voor 52 % recycleerbaar materiaal, waarvan 29 % verplicht selectief ingezameld moet worden. Afzetcontainers voor bedrijfsrestafval bevatten zelfs nog 57 % recycleerbaar materiaal, waarvan 44 % selectief in te zamelen. Tegen 2022 stelt Vlaanderen een doelstelling voorop van 15 % minder bedrijfsrestafval.

3 087 210

ton huishoudelijk afval

31 %

restafval

69 %

selectief ingezameld afval

Daarvan werd 93,7 % gerecycleerd.

16 374 000

ton bedrijfsafval

79 %

van het totale bedrijfsafval krijgt een tweede leven

68 %

van het bedrijfsafval exclusief bouw- en sloopafval krijgt een tweede leven

Uitgebreide pmd-zak maakt opmars

In het voorjaar van 2019 startte de uitrol van de uitgebreide pmd-zak. In 2020 en 2021 wordt de uitgebreide pmd-zak stilaan in de rest van Vlaanderen beschikbaar. Op 31 maart 2021 zullen alle Vlamingen de mogelijkheid hebben om hun plastic verpakkingen in de blauwe zak mee te geven met afvalophalers.

Fost Plus, het beheerorganisme dat in ons land verantwoordelijk is voor de inzameling van huishoudelijk verpakkingsafval, communiceert op de website De Nieuwe Blauwe Zak over de uitrol van het nieuwe systeem.

Boost voor plasticrecyclage

In de uitgebreide pmd-zak mogen naast blikjes en drankkartons ook alle plastic verpakkingen. De omschakeling is een belangrijke stap in de transitie naar een circulaire economie en het sluiten van de kunststofkringloop. Door een bredere selectieve inzameling kunnen meer plastics worden gerecycleerd.

1 op 4

Vlamingen

gebruikte de uitgebreide pmd-zak

8 kg

minder restafval

per inwoner ieder jaar dankzij de uitgebreide pmd-zak

50 000 ton

meer gerecycleerde plastics

ieder jaar dankzij de uitgebreide pmd-zak

Nieuwe sorteerregels voor gft

Op 1 januari 2019 traden nieuwe sorteerregels voor groenten-, fruit- en tuinafval (gft) in voege. Door de eenvoudigere sorteerregels kan meer organisch afval worden gevaloriseerd tot compost of vergist tot biogas. Die valorisatie wordt de komende jaren een speerpunt binnen het beleid van de OVAM. Bovendien daalt door de nieuwe sorteerregels het volume restafval in Vlaanderen en komen we een stap dichterbij de doelstelling om minder restafval te produceren.

WAT MAG BIJ HET GFT?

- ✓ Schillen en resten van fruit, groenten en aardappelen
- ✓ Dierlijk en plantaardig keukenafval en etensresten **(nieuw)**
- ✓ Broodresten
- ✓ Koffiedik, papieren koffiefilter
- ✓ Papier van keukenrol
- ✓ Noten, pitten
- ✓ Vlees- en visresten, schaaldierresten (uitgezonderd schelpen zoals mosselschelpen, oesterschelpen ...) **(nieuw)**
- ✓ Vaste zuivelproducten **(nieuw)**
- ✓ Eieren, eierschalen **(nieuw)**
- ✓ Fijn tuin- en snoeiafval (bladeren, gras, onkruid, haagscheersel)
- ✓ Kamer- en tuinplanten (inclusief potgrond)
- ✓ Schaafkrullen en zaagmeel van onbehandeld hout
- ✓ Mest van kleine huisdieren **(nieuw)**

WAT MAG ER NIET MEER BIJ HET GFT?

- ✗ Theezakjes en koffiepads **(nieuw)**

Mooimakers wint aan bekendheid

Mooimakers werd in 2019 bekender als partner voor lokale overheden, bedrijven en het grote publiek in de strijd voor een propere omgeving. Dat heeft het Vlaamse initiatief tegen zwerfvuil en sluikestorten van de OVAM, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG) en Fost Plus te danken aan een doordacht beleid, een uitgebreide communicatiestrategie en een hands-on aanpak bij lokale besturen en bedrijven door allerlei concrete acties. ►

Coachingtrajecten en projecten bij gemeenten en Vlaamse partners

Al meer dan 100 steden en gemeenten volgen of volgden een coachingtraject om zwerfvuil en sluikestorten intensief aan te pakken. Daarnaast bestrijden specifieke projecten onder andere peuken en sluikestorten op probleemlocaties (afvalverzamelplaatsen, speelpleinen, haltes van het openbaar vervoer, snoeproutes ...). In totaal werden 169 hotspots aangepakt. Tijdens de Week van de Handhaving besteedden 1500 handhavers een week lang speciale aandacht aan de sluikestort- en zwerfvuilproblematiek.

Operatie Proper

In 2019 namen 214 gemeenten deel aan Operatie Proper, het beloningssysteem van Mooimakers voor scholen en verenigingen om zwerfvuil aan te pakken. 407 actieplannen van scholen en verenigingen werden goedgekeurd en uitgevoerd.

Iedereen Mooimaker

Ook bij de burger wint Mooimakers aan populariteit. Meer dan 12 000 Vlamingen meldden in 2019 dat zij hun stoep proper houden. In totaal werden via de webwinkel ruim 342 000 producten besteld, zoals fluohesjes, grijpstokken, handschoenen en vuilniszakken.

KOM MEER TE WETEN OVER MOOIMAKERS

9,6

miljoen euro

middelen

105

lokale besturen

volgen coachingtraject

1500

handhavers

in de Week van de Handhaving

6760

websitebezoekers

per maand

13 000

abonnees

op de nieuwsbrief

40 000

mensen

volgen Mooimakers op Facebook

12 379

Mooimakers

houden hun stoep proper

342 000

hulpmiddelen

besteld via de webshop

- ✓ 7 prestatie-indicatoren voor afval
- ✓ 2 prestatie-indicatoren voor bodem
- ✓ 7 contextindicatoren
- ✓ 34 beleidsindicatoren in 5 categorieën

Gemeentelijke benchmarktool gelanceerd

In februari 2019 lanceerde de OVAM de gemeentelijke benchmarktool. Daarmee ondersteunt de OVAM het milieubeleid van steden en gemeenten zodat ze het indien nodig zelf kunnen bijsturen. Het instrument kadert in het uitvoeringsplan voor huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval.

Afval-, materiaal- en bodembeleid

Met de tool evalueren lokale besturen hun afval-, materiaal- en bodembeleid zelf aan de hand van indicatoren en kunnen ze hun prestaties toetsen aan die van vergelijkbare steden en gemeenten. De benchmarktool toont welke beleidsindicatoren aan goede prestaties gekoppeld zijn, zoals een diftarsysteem, handhavingsmaatregelen of preventiemaatregelen zoals de ondersteuning van thuiscomposteren. Steden en gemeenten krijgen aparte cijfers te zien voor zowel de selectieve afvalfracties als het huisvuil, grofvuil, veegvuil en het afval uit de straatvuilnisbakken, omdat die elk om een ander beleid vragen.

De bodemindicatoren haalde de OVAM uit de gemeentelijke inventaris van risicogronden en het grondeninformatieregister. Op termijn wil de OVAM de tool uitbreiden met data rond asbest en een prognosetool voor de klimaateffecten van het lokale afval- en materialenbeleid.

Partners

De tool werd ontwikkeld in samenwerking met Interafval, dat de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG), de Vlaamse afvalintercommunales en andere besturen die instaan voor lokaal afvalbeleid verenigt.

NAAR DE BENCHMARKTOOL

Vlaamse wetgeving maakt strengere handhaving noodzakelijk

Het Vlaamse Materialendecreet, Bodemdecreet en Milieuhandhavingsdecreet verplichten de OVAM om de bepalingen over afvalstoffen en bodem strenger te handhaven. Het team Terreincontrole voerde in 2019 353 inspecties uit bij bedrijven. 286 keer controleerden ze of bedrijven afgedankte voertuigen, elektrische of elektronische apparaten, olie, banden of batterijen correct inzamelden, verwerkten en afvoerden. 67 keer inspecteerden ze of grondverzet op een correcte manier gebeurde.

Acties

In 65 % van de gevallen stelde het team een overtreding vast. Daarvan kreeg 57 % een aanmaning of raadgeving. 10 % van de overtreders ontving een proces-verbaal, een verslag van vaststelling of de vraag om een dwangsom te betalen omdat ze een zwaardere of herhaaldelijke overtreding begingen.

ALLES OVER MILIEUHANDHAVING

353

terreincontroles

65

overtredingen

7

toezichhouders

Campagne 'Gezocht' helpt materiaalkringlopen sluiten

De 'Gezocht'-campagne, een oproep van de OVAM en Bebat (de vzw verantwoordelijk voor de inzameling, sortering en recyclage van batterijen) aan gezinnen in Vlaanderen om lege batterijen in te zamelen, startte een zoektocht naar 84 miljoen batterijen. Die zijn goed voor minstens 450 ton ijzer, 300 ton zink, 35 ton nikkel en 10 ton kobalt die op die manier gerecupereerd worden. Die waardevolle stoffen kunnen een tweede leven krijgen in smartphonebatterijen, laptops en batterijen voor e-bikes.

Circulaire economie

Selectieve inzameling en recyclage sluiten de materiaalkringlopen en zijn onontbeerlijk in de transitie naar een circulaire economie. Daarom riepen Bebat en de OVAM tussen 25 oktober en 15 november 2019 alle Vlamingen op om gebruikte batterijen binnen te brengen via de meer dan 25 000 inzamelpunten van Bebat. De campagne liep onder meer via radio- en tv-spots en met affiches op voertuigen van De Lijn.

De campagne is het resultaat van een nieuwe samenwerking tussen de OVAM en Bebat. Via het Vlaamse Fonds Batterijen zetten de OVAM en Bebat elk jaar een aantal acties op. Het gaat om sensibilisering, preventiecampagnes en wetenschappelijk onderzoek.

50 % meer batterijen ingezameld

De campagne was een groot succes. Tussen oktober en december werden 50 % meer batterijen ingezameld dan gedurende die periode in andere jaren. Vooral scholen zamelden veel meer batterijen in: hun inzamelcijfers lagen in het laatste kwartaal van 2019 vier keer zo hoog.

26 miljoen

batterijen ingezameld

3 ton

kobalt ingezameld

10 ton

nikkel ingezameld

138 ton

ijzer ingezameld

DUURZAAM MATERIALENGEBRUIK

De OVAM wil Vlaanderen materiaalbewust maken en de materiaalkringloop sluiten. Efficiënt omspringen met grondstoffen, duurzaam produceren en optimaal sorteren beperkt de impact van materialen op het klimaat en het milieu aanzienlijk.

OVAM leert Vlaming omgaan met asbest

Als onderdeel van het Actieplan Asbestafbouw lanceerde de OVAM de website 'Omgaan met asbest'. Daar vinden burgers, bedrijven en overheden alle noodzakelijke informatie. De campagne 'Samen verslaan we het asbestbeest' sensibiliseerde het brede publiek met onlinebanners en filmpjes over het belang van een asbestveilig Vlaanderen. Ook lokale besturen kregen communicatiemateriaal om inwoners te informeren over lokale asbestafbouwprojecten.

Asbestveilig Vlaanderen

De OVAM wil Vlaanderen tegen 2040 asbestveilig maken. Dat betekent dat in onze gebouwen enkel nog asbesttoepassingen in goede staat aanwezig zijn. Al het risicovolle asbest is veilig weggenomen en opgeborgen. Asbest is een schadelijke stof die in meer dan 3500 bouwmaterialen is verwerkt. ►

37,2 miljoen euro

De Vlaamse Regering maakte in 2019 16,1 miljoen euro vrij om asbestverwijdering in scholen, inzameling aan huis of op recyclageparken en gegroepeerde verwijderingsprojecten door lokale besturen of intercommunales voor particulieren of bedrijven te ondersteunen. Dat brengt het totaalbedrag dat de Vlaamse Regering tot nu toe daarin investeerde op 37,2 miljoen euro.

MEER OVER OMGAAN MET ASBEST

37,2

miljoen euro

middelen in totaal

1280

scholen

lieten het aanwezige asbest inventariseren

215 000

mensen

bezochten de asbestwebsite

162

gemeenten

namen deel aan een project over asbest

Afvalorisatie sensibiliseert maakbedrijven over duurzaam materialenbeheer

Sirris (het centrum van en voor de technologische industrie), werkgeversorganisatie Agoria en de OVAM sloegen de handen in elkaar om de maakindustrie te sensibiliseren over het potentieel van duurzaam materialenbeheer. Het project Afvalorisatie zet bedrijven aan tot laagdrempelige acties.

In productieprocessen gaat een groot deel van de grondstoffen verloren in de vorm van snijresten, productieverliezen of te grote eenheidsverpakkingen. Dat resulteert in verschillende afvalfracties. Met Afvalorisatie reiken de partners bedrijven de nodige tips, tricks en tools aan om meer uit hun grondstoffen en materialen te halen en zo kosten te besparen. Bedrijven kunnen ook rekenen op individuele begeleiding en ondersteuning op het vlak van productieprocessen, afvalbeheer en productontwerp.

Informatiefilmpjes

Met een reeks filmpjes leert Afvalorisatie bedrijven hoe ze hun materialenbeheer kunnen optimaliseren. Dat kan bijvoorbeeld door gestandaardiseerde folies te gebruiken die recyclage bevorderen of door palletten te hergebruiken.

[MEER ONTDEK MEER CIRCULAIRE TIPS](#)

CIRCULAIRE ECONOMIE

De OVAM draagt bij aan de doelstelling om de Vlaamse economie tegen 2050 circulair te maken. Dat nieuwe economische model houdt rekening met de eindigheid van grondstoffen en de gezondheid van de planeet. Dit verhaal gaat verder dan sorteren en recycleren; het begint bij hergebruik en ecodesign.

OVAM maakt expertenrol waar als organisator van World Resources Forum

Van 24 tot 27 februari 2019 stond Antwerpen in het teken van het World Resources Forum, een congres dat beleidsmakers, bedrijfsleiders, ngo's, wetenschappers en het brede publiek samenbrengt om kennis uit te wisselen over het management van grondstoffen. De focus lag op de brede expertise en ervaring van Vlaanderen op het vlak van duurzaam materialenbeheer. De organisatie was in handen van de OVAM.

Wat stond er op het programma?

Hare Majesteit Koningin Mathilde woonde de openingsplechtigheid bij in haar hoedanigheid als ambassadeur van de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties. Op het programma stonden sessies en workshops door 48 verschillende experts ►

over de volgende thema's: steden en regio's als labo's voor circulaire economie; bodem en land als een kostbare grondstof; de globale uitdaging voor de recyclage van plastic en textiel; digitale technologie als drijver voor circulaire verandering; en de toekomstige rol van havens in de circulaire economie. Daarnaast konden de 750 participanten deelnemen aan interactieve, diepgaandere sessies, netwerkevents en bedrijfsbezoeken.

Vijf conclusies

Na het congres formuleerde de OVAM vijf conclusies:

1. Circulaire economie is een katalysator voor klimaatbeleid.
2. Steden zijn pioniers voor circulaire verandering.
3. Land en bodem hebben een ondersteunend beleidskader nodig.
4. Onze manier van leven moet de komende decennia radicaal anders.
5. De transitie naar een circulaire economie heeft een gecoördineerd globaal actieplan nodig.

De derde conclusie werd opgenomen in de Green Deal van de Europese Commissie.

[LEES HET ENGELSTALIGE VERSLAG](#)

Green Deal Circulair Bouwen is meest succesvolle ooit

320 organisaties schreven zich in voor de Green Deal Circulair Bouwen van Vlaanderen Circulair, de Vlaamse Confederatie Bouw (VCB) en de OVAM. Dat maakt het de meest succesvolle Green Deal van Vlaanderen Circulair tot nu toe. Bij de deelnemers horen bouwbedrijven, bouwmaterialproducenten, lokale en regionale overheden, private bouwheren, onderzoekers en andere organisaties.

Waarom de bouwsector?

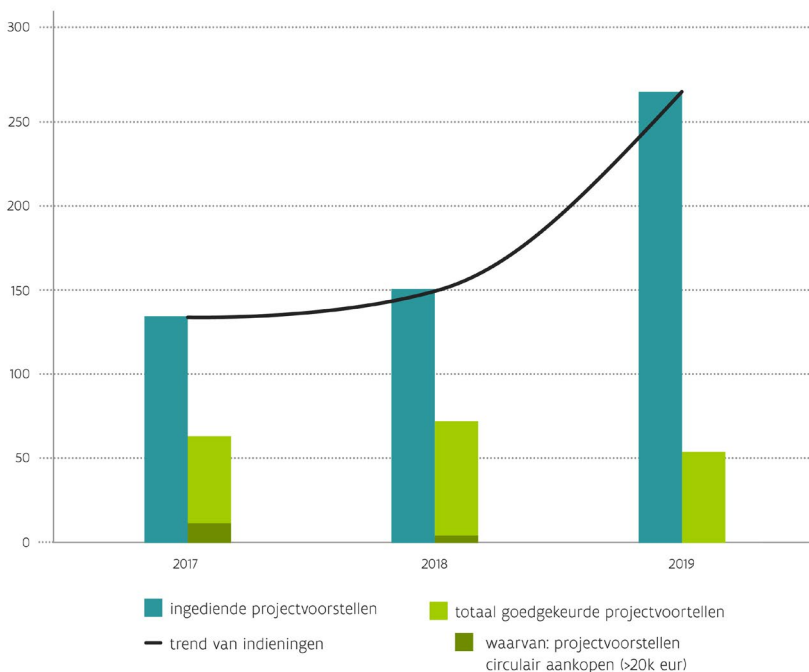
De Vlaamse bouwsector heeft een enorme materiaalimpact: zo'n 30 tot 40 % van ons afval komt uit de bouw. De manier waarop we bouwen en wonen heeft bovendien een grote invloed op onze CO₂-voetafdruk. Door de omvang van de sector en het totale volume aan materialen, maakt een gezamenlijke transitie richting een circulaire economie een groot verschil. Samenwerking maakt het voor organisaties eenvoudiger om de kringloop te sluiten.

Samen doen en leren

De deelnemers van de Green Deal brengen hun kennis en ervaring samen in een lerend netwerk. Ze testen tools, methodieken en nieuwe vormen van ketensamenwerking. Vlaanderen Circulair organiseert vier keer per jaar een inspiratiedag met Vlaamse en buitenlandse cases. Daarnaast gaat een onderzoeksgroep op zoek naar oplossingen voor juridische en economische drempels.

De Green Deal Circulair Bouwen loopt tot februari 2023.

[MEER OVER DEZE GREEN DEAL](#)

AANTAL PROJECTVOORSTELLEN: INGEDIEND EN GOEDGEKEURD 2017-2019

Steeds meer organisaties vinden weg naar Open Call Circulaire Economie

Ondernemingen, non-profitorganisaties, onderzoeks- en onderwijsinstellingen en lokale overheden dienden in totaal 266 projectvoorstellen in voor de derde editie van de Open Call van Vlaanderen Circulair. Dubbel zoveel als bij de eerste call in 2017. Vlaanderen Circulair weerhield in 2019 53 projecten die onder andere werken rond de thema's bouw (21 %), biomassa en landbouw (17 %), en kunststoffen en verpakkingen (15 %). De Vlaamse Regering ondersteunt de projecten met 4,9 miljoen euro.

Waarom een Open Call?

Risico's op de markt en een lineair beleidskader maken het moeilijk om circulaire projecten uit te voeren. Naast financiële steun creëert Vlaanderen Circulair een lerend netwerk. De deelnemers testen circulaire projecten in de praktijk en onderzoeken zo mogelijke drempels en drivers. Met die kennis wil Vlaanderen Circulair het beleid op een gefundeerde manier bijsturen.

Sinds 2017 kregen 188 circulaire projecten een subsidie van de Vlaamse Regering. Die trok in totaal een budget van bijna 15,9 miljoen euro uit.

MEER OVER VLAANDEREN CIRCULAIR

- ✓ Ecodesign Challenges
- ✓ Henry van de Velde Award
- ✓ Ecodesign Award voor studenten

Drie wedstrijden ondersteunen ecodesign in Vlaanderen

Ecodesign Challenge

Tijdens drie Ecodesign Challenges gingen studenten van Vlaamse hogescholen en universiteiten op zoek naar duurzame oplossingen voor concrete problemen. Ze kregen ondersteuning van experts en presenteerden hun idee voor een professionele jury. De OVAM organiseerde de evenementen.

The City As a Forest (26 & 27 september)

Studenten van de opleidingen Industrieel Ontwerpen en Biologie aan de UGent ontwikkelden oplossingen voor het groen en de bijen in de stad. De jury koos voor Bee Aware en hun 'We'll Bee Bak'. Het design van de bak verenigt huisvesting en voedselvoorziening voor de bestuivers met menselijke interactie, connectie met de natuur en educatie.

Everyday Life Hacks (1 & 2 oktober)

Studenten van de opleidingen Productontwikkeling (UAntwerpen) en Idea & Innovation Management (Erasmushogeschool Brussel) zochten concrete manieren om duurzame gewoontes te kweken. Team Orbit won met een hervulbare verpakking voor de pil. Het design hield rekening met de logistieke werking van de farmacie en met een uitbreiding naar andere medicatie en merken.

Cirkelsector Mechelen (15 & 16 oktober)

Studenten van de opleidingen Ontwerp- en productietechnologie, Meubelontwerp en Space and Service Design aan de Thomas More-hogeschool in Mechelen bedachten oplossingen om nevenstromen te valoriseren binnen de grenzen van de stad. Het team Out Of The Train won door speelse, recreatieve borden te maken van reststromen van de NMBS. De spelelementen zorgen rond het treinstation voor menselijke interactie, denken en beweging. ►

Ecodesign by OVAM Award

In 2019 ging de 'Ecodesign by OVAM'-award naar HNST, een jong Vlaams merk dat jeansbroeken produceert die voor 56 % uit gerecycleerd denim bestaan en ontworpen zijn volgens de principes van ecodesign, zodat ze herstelbaar en recycleerbaar zijn. De OVAM duidt in die categorie jaarlijks een winnaar aan tijdens de uitreiking van de Henry van de Velde Awards. In samenwerking met Flanders DC probeert de OVAM ecodesign een prominente plaats te geven in het Vlaamse designerlandschap.

Ecodesign Award voor studenten

De Ecodesign Award voor studenten ging in 2019 naar drie projecten in twee categorieën. In de categorie 'Everyday Life' ging de prijs naar Simplicie, een herbruikbare menstruatiecup met meer draagcomfort, en naar Welle, een doosje waarin je de menstruatiecup kan bijhouden en schoonmaken. In de categorie 'Problem Solving' won Devel'up met een biocomposiet uit groente- en fruitafval en geweekte zetmelen. Het materiaal kan gebruikt worden voor decoratie en bewegwijzering op evenementen. De winnaars kregen een geldprijs van 1000 euro en een individuele begeleiding door Flanders DC.

ALLES OVER ECODESIGN

GEZONDE GROND

Tegen 2036 moet op alle verontreinigde gronden in Vlaanderen minstens een bodemsanering zijn opgestart. De OVAM sensibiliseert bedrijven, scholen en lokale besturen over het belang van een gezonde bodem en helpt hen om verontreiniging aan te pakken.

De Grote Grondvraag sensibiliseert over belang van gezonde grond

Op 5 november 2019 lanceerde de OVAM de communicatiecampagne De Grote Grondvraag. Op de bijhorende website komen grondeigenaars via een eenvoudig stappenplan te weten wat ze moeten doen als hun eigendom een risicogrond blijkt te zijn en waar de OVAM bij helpt. Bij de lancering waren de gegevens van 83 steden en gemeenten beschikbaar, eind 2019 waren dat er 132. Eind 2020 moeten alle 300 steden en gemeenten aan de campagne deelnemen.

Doelstelling 2036

Tegen 2036 wil de OVAM op alle verontreinigde gronden minstens gestart zijn met de sanering. In een eerste stap moet op 85 000 Vlaamse risicogronden (bodems met een ►

verhoogd risico op verontreiniging) een oriënterend bodemonderzoek worden uitgevoerd. Zo wordt bepaald of de grond werkelijk verontreinigd is.

In het Bodemdecreet is een eenmalige onderzoeksplicht voor historische risicoactiviteiten opgenomen. Afhankelijk van het type activiteit dat op de grond werd uitgevoerd, moeten eigenaars in 2021, 2023 of 2027 een eerste onderzoek indienen. De Grote Grondvraag brengt eigenaars op de hoogte van de onderzoeksplicht die op hun grond rust.

NAAR DE GROTE GRONDVRAAG

139

deelnemende steden
en gemeenten

85 000

risicogronden

zonder eerste bodemonderzoek
in Vlaanderen

120 000

websitebezoekers

tussen 5 november en 31 december

150 000

zoekopdrachten

tussen 5 november en 31 december

- ✓ 78 sessies
- ✓ 600 bodemexperts
- ✓ 37 deelnemende landen

Vijftiende editie van AquaConsoil in Antwerpen

De vijftiende editie van AquaConSoil vond plaats in Antwerpen van 20 tot 24 mei 2019. Het programma focuste op bodemsanering, de herontwikkeling van brownfields en de herinrichting van groene en blauwe ruimte. Eén sessie draaide volledig rond het Vlaamse bodembeleid. Experts uit het werkveld, de OVAM en de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) legden daar de link tussen verontreinigde bodems, circulaire economie en innovatie.

Organisatie in handen van OVAM

AquaConSoil, het grootste Europese congres over bodemverontreiniging en bodemsaneringstechnieken, werd ditmaal georganiseerd door de OVAM, het Vlaams Kenniscentrum Water (Vlakwa), VITO, een consortium van twintig private sponsors en Deltares, een Nederlands onderzoeksinstituut gespecialiseerd in water en de ondergrond.

[LEES MEER OVER AQUACONSOIL](#)

Internationaal netwerk buigt zich over ‘emerging contaminants’

De OVAM neemt het voortouw in de oprichting van EmConSoil, een open Europees netwerk van onderzoeksinstituten, beleidsorganisaties, bedrijven en adviesbureaus dat zich buigt over nieuwe, weinig bekende verontreinigende stoffen die de laatste jaren in de bodem en het grondwater worden aangetroffen. De partners zullen kennis en ervaring uitwisselen en een praktisch haalbare aanpak ontwikkelen.

Witboek

In het witboek *Challenges for emerging soil contaminant governance & policy* analyseert de OVAM de uitdagingen en de problemen rond die nieuwe contaminanten en stelt ze acties voor.

[MEER OVER EMCONSOIL](#)

Vlaamse Metaalfederatie en OVAM slaan handen in elkaar

De OVAM en de Vlaamse Metaalfederatie voor de kmo (vzw Vlamef) gaan samenwerken om bedrijven in de metaalbewerking, de metaalverwerking en de machinebouw zo optimaal mogelijk te informeren en te begeleiden bij de uitvoering van bodemonderzoeken en -saneringen. De partners zetten ook in op preventie om nieuwe bodemverontreiniging te voorkomen.

Andere federaties

Vlamef is niet de eerste sectorfederatie waarmee de OVAM een samenwerkingsovereenkomst afsluit. Ook andere sectoren, zoals de land- en tuinbouwsector, kunnen rekenen op een actieve ondersteuning bij de aanpak van (historische) bodemverontreiniging. Geïnteresseerde sectorfederaties kunnen een mail sturen naar bodem@ovam.be.

MEER SAMENWERKINGSOVEREENKOMSTEN

RUIMTE RECYCLEREN

Ruimte is schaars in Vlaanderen. Door vervuilde bodems te saneren, zet de OVAM in op recyclage van ruimte: elke onbenutte grond krijgt opnieuw een interessante bestemming.

Brownfield in Edegem wordt groene woonwijk

De OVAM begeleidde een ambtshalve sanering op het voormalige terrein van technologiebedrijf Agfa-Gevaert aan de Fort V-straat in Edegem. In totaal werd 30.000 ton verontreinigde grond afgevoerd en verwerkt.

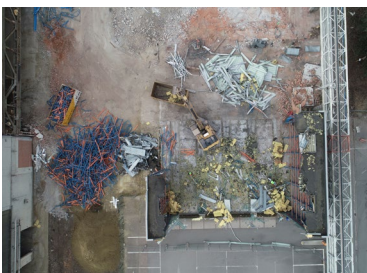
Historische verontreiniging

Tijdens de Tweede Wereldoorlog was het terrein een vliegtuigherstelplaats. Die activiteit veroorzaakte een historische bodemverontreiniging met minerale olie, BTEX'n, VOCI's en enkele niet-genormeerde parameters. Tijdens de ontgraving van het brownfield troffen de saneerders bovendien asbest aan in de toplagen van de bodem en op een stort met metalen en houtafval.

De OVAM en projectontwikkelaar Revive sloten een overeenkomst voor een gezamenlijke aanbesteding voor het transport en de verwerking van de verontreinigde grond. De waterzuivering draaide tijdens de sanering deels op zonne-energie. ►

Duurzame woonwijk

In 2020 start Revive met de bouw van 350 woningen en appartementen. De projectontwikkelaar heeft ruim aandacht voor duurzame oplossingen, zoals hergebruik van bouwmaterialen, energiezuinige woningen, een warmtenet en regenwaterrecuperatie voor drinkwater. Om zo weinig mogelijk grond te transporteren, zal de saneringsput deels gebruikt worden voor het bouwen van de ondergrondse parking. De rest van de put wordt opgevuld met aarde die vrijkomt tijdens de bouw.

Brandstoffendepot maakt plaats voor circulaire proeftuin

De OVAM heeft een terrein gesaneerd tussen de Hendrik Baelskaai en de Victoriaalaa in Oostende. De bodem en het grondwater waren zwaar verontreinigd met minerale olie. Tot eind vorige eeuw was er een garagewerkplaats en bovengrondse opslagplaats van North Sea Bunkers gevestigd. De OVAM en afdeling KUST gingen een samenwerkingsverband aan om de vermengde bodemverontreiniging aan te pakken.

Asbest ontdekt

De saneerders stuitten al snel op negen kelders met zware funderingen en massieven vol met asbesthoudend materiaal en sloopafval. Daarom stelden ze een asbestinventaris en een bijbehorend plan van aanpak voor de asbestverwijdering op. Ook een ondergrondse bakstenen koker kwam bloot te liggen. De koker zat vol met slib en pure olie. Na analyses bleek dat de doordrenkte bakstenen sterk verontreinigd waren.

Duurzame herontwikkeling

De herontwikkeling van het terrein maakt deel uit van het masterplan Oosteroever. In het noorden van de stad laat de gemeente duurzame appartementen en een park aanleggen, rekening houdend met de havenactiviteiten. Nummer 27 van de Hendrik Baelskaai functioneert momenteel als een ontmoetingsplek voor de buurt en als circulaire proeftuin voor stadsontwikkeling voor en door bewoners, lokale verenigingen en ondernemers. In de toekomst moet de site deel uitmaken van een industriezone die focust op circulaire economie.

ONZE PRESTATIES

Afgeleverde bodemattesten, adviezen voor milieuvergunningen, antwoorden op vragen van burgers en bedrijven, onze eigen MVO-activiteiten ... We vinden het belangrijk om onze stakeholders op een transparante manier te informeren over onze processen. Bekijk hier onze prestaties.

Opvolging van het bodem- en afvalbeheer

Als overheidsinstantie heeft de OVAM een aantal bevoegdheden op het vlak van bodem en afval- en materialenbeheer. In 2019 leverden we 276 167 bodemattesten af, beoordeelden we 3830 bodemonderzoeken (3261 oriënterende en 569 beschrijvende) en gaven we advies over 545 milieuvergunningen.

89

afgeleverde
grondstofverklaringen

276 167

afgeleverde bodemattesten

3261

oriënterende
bodemonderzoeken

569

beschrijvende bodemonderzoeken

+ combinatie OBO/BBO

219

bodemsaneringsprojecten
(BSP en beperkt BSP)

545

adviezen voor
milieuvergunningen

1360

adviezen voor
milieuvergunningen

m.b.t. kennisgevingen
voor grensoverschrijdend
transport van afvalstoffen

Klantenbeheer

De dienst Klantenbeheer beantwoordt vragen in verband met bodem, asbest, afval- en materialenbeheer en algemene diensten. Door de lancering van de campagne De Grote Grondvraag in het najaar van 2019 lag het aantal vragen in verband met bodem hoger dan de afgelopen jaren.

19 774

telefonische vragen
over bodem

3918

telefonische vragen over
afval- en materialenbeheer

1106

telefonische vragen
over asbest

1175

telefonische vragen over
algemene diensten

7910

vragen via bodem@ovam.be

2031

vragen via info@ovam.be

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)

Sinds 2019 implementeert een halftijdse coördinator de MVO-visie in de dagelijkse werking van de OVAM. Door in te zetten op vijf thema's – welzijn, afval, energie en klimaat, duurzaam aankopen en mobiliteit – maken we intern de transitie naar een duurzame organisatie.

217

vrouwelijke
personeelsleden

132

mannelijke
personeelsleden

41 %

vrouwen in
leidinggevende functies

4,1 %

werknemers met
een handicap of
chronische aandoening

5,5 %

personeelsleden met
een migratieachtergrond

11,59 kg

restafval per medewerker
per jaar

1,33 GWh/jaar

elektriciteitsverbruik

459 ton/jaar

rechtstreekse CO₂-uitstoot
(verwarming & mobiliteit)

75,5 %

van de werknemers
gebruikt fiets en/of
openbaar vervoer voor
woon-werkverkeer

Welzijn

De OVAM engageert zich om het welzijn van haar personeelsleden op te volgen en te verbeteren. Daarom startten we in 2019 een proefproject op aan de hand van twee 'welzijnsmonitors': de vragenlijsten 'Gedragsindicatoren welzijnsbeleid' en 'Welzijnsbevraging met betrekking tot de beleving op de werkvloer', beide opgemaakt door Better Minds at Work.

Afval

Naar analogie met het uitvoeringsplan Huishoudelijk Afval en Gelijkaardig Bedrijfsafval stelde de OVAM zich tot doel om de hoeveelheid restafval per medewerker in het OVAM-gebouw tegen 2022 met 15 % te reduceren ten opzichte van 2013. Door een uitgebreide analyse en sensibilisering werd dat streefdoel in 2019 al behaald.

Energie en klimaat

De OVAM streeft naar een CO₂-reductie van 40 % en een reductie in primair energieverbruik van 27 % tegen 2025 ten opzichte van 2015. Daarvoor zijn ingrepen nodig in het gebouw waar de OVAM momenteel gehuisvest is. In 2019 zijn er gesprekken gestart over de overname van het beheer van het gebouw door het Facilitair Bedrijf. De energiehuishouding is daarbij een aandachtspunt.

Duurzaam aankopen

De OVAM beoogt om vanaf 2020 100 % duurzaam aan te kopen door rekening te houden met duurzaamheidscriteria. In 2019 werden de processen voor de aanbesteding van bodemsaneringswerken en de aankopen voor een bedrag lager dan € 30 000 excl. btw aangepast.

Mobiliteit

De OVAM stimuleert personeelsleden om hun woon-werkverkeer te organiseren via het STOP-principe (Stappen, Trappen, Openbaar vervoer en Personenwagens).

E-mobility

Sinds eind 2019 telt het dienstwagenpark van de OVAM twee elektrische auto's. De Nissan Leafs kunnen worden opgeladen aan vier laadpunten op de parking.

Zwerfvuilacties

OVAM-medewerkers organiseerden in 2019 zwerfvuilopruiacties in Mechelen. Tijdens één actie verzamelden ze 30,5 kilogram restafval en 6,5 kilogram pmd.

OVAM 4 Life

Tijdens de eindejaarsperiode zetten OVAM-medewerkers originele acties op om geld in te zamelen voor het goede doel. In 2019 was het eindbedrag 5676,26 euro.

ONZE JAARREKENING

We vinden het belangrijk om onze stakeholders op een transparante manier te informeren over onze processen. Bekijk hier onze jaarrekening en ons organigram.

BEGROTING 2019 - OVAM

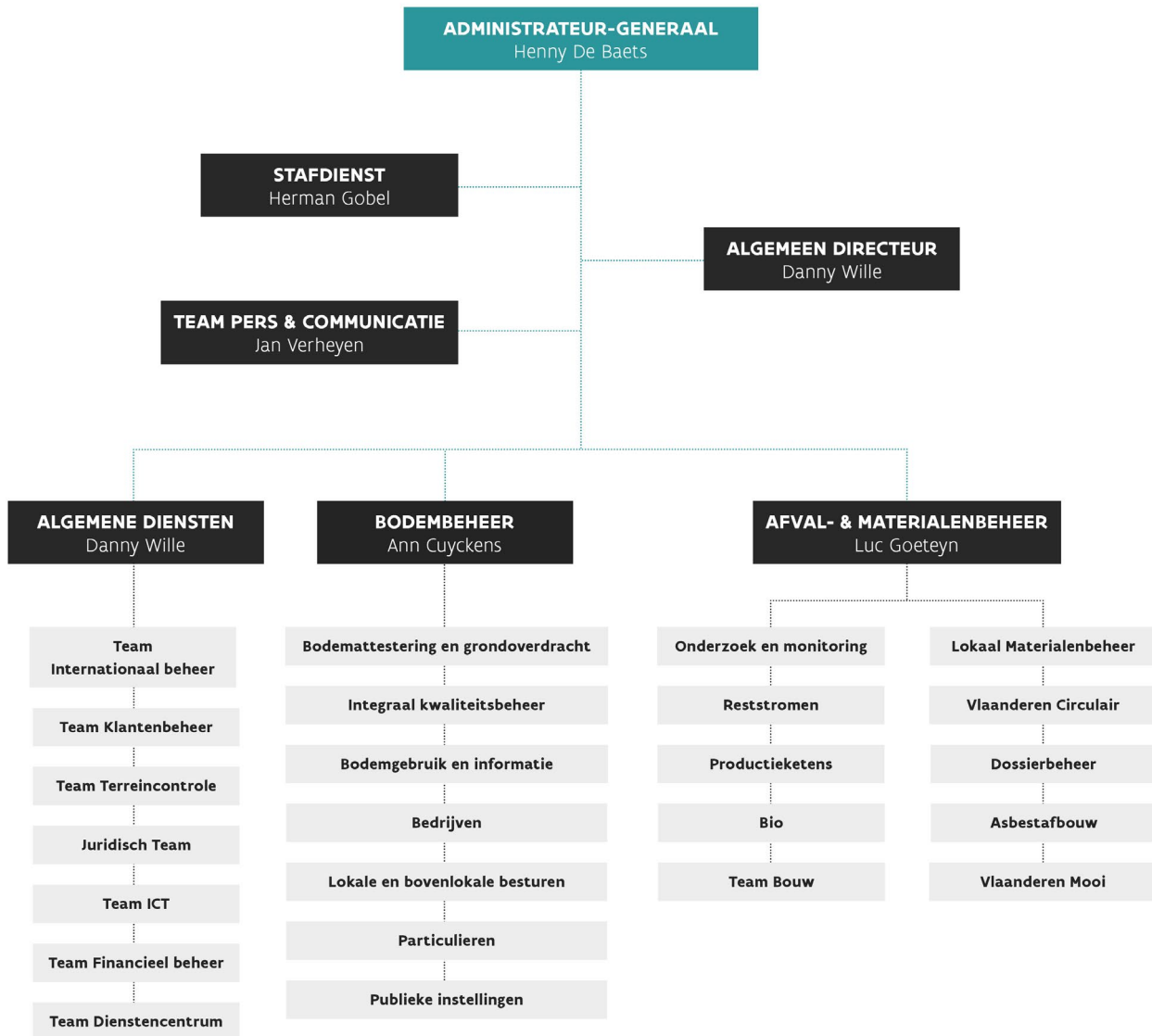

ONTVANGSTEN	
Overgedragen saldo en kredietverlening EU-instellingen	€ 3 831 173,07
Eigen inkomsten (bv. bodemattesten)	€ 17 427 235,18
Inkomensoverdrachten van bedrijven (bv. UMICORE)	€ 6 412 939,20
Inkomensoverdrachten van EU-instellingen	€ 543 839,84
Inkomensoverdrachten binnen de overheid (werkingsdotatie en MINA-dotaties)	€ 29 851 312,96
Kapitaaloverdrachten binnen de overheid (investeringsdotatie en MINA-dotaties)	€ 25 575 200,76
Opname uit het Bodembeschermingsfonds	€ 23 924 964,75
Totaal	€ 107 566 665,76

UITGAVEN	
Over te dragen saldo en kredietverlening EU-instellingen	€ 3 143 184,75
Personeel	€ 26 406 910,64
Werkingsmiddelen	€ 7 723 466,24
Onderzoek	€ 2 809 684,91
Communicatie	€ 1 660 335,51
Saneringen	€ 32 409 158,73
Werkingsbijdrage VLACO, IVC	€ 1 077 013,39
Spijzing van het Bodembeschermingsfonds	€ 32 336 911,59
Totaal	€ 107 566 665,76

BEHEER MINA-FONDS	Vereffeningen
Overdracht financiële fondsen bodemsaneringen	€ 1 481 600,00
Subsidies dierlijk afval	€ 9 948 551,82
Subsidies aan erkende kringloopcentra	€ 808 000,00
Subsidies aan lokale besturen (preventie, selectieve inzameling en installaties)	€ 6 944 280,00
Subsidies in het kader van circulaire economie	€ 4 100 004,31
Totaal	€ 23 282 436,13

Organigram

Colofon

HOOFDREDACTEUR
Jan Verheyen

**CONCEPT, COPYWRITING
EN VORMGEVING**
Pantarein Publishing

FOTOGRAFIE
OVAM, shutterstock, iStock, Gemeentelijke
Basisschool De Kleine Wijzer

WETTELIJK DEPOTNUMMER
D/2020/5024/09

OVAM
Stationsstraat 110
2800 Mechelen
www.ovam.be